

NIEKTORÉ PROBLÉMY VZNIKAJÚCE PRI SNAHE O OBJEKTÍVNE HODNOTENIE ŠTUDENTOV

MONKA Peter – MONKOVÁ Katarína, SR

Resumé

Príspevok je venovaný skúmaniu možností zvyšovania objektívnosti pri preverovaní a hodnotení vedomostí študentov vo vyučovacom procese na vysokých školách. Článok bližšie špecifikuje problémy vznikajúce pri snahe o objektívne hodnotenie študenta a tiež pri rozvíjaní multidisciplinárnych zručností, tzv. kľúčových kompetencií. Príspevok vznikol na základe priamej podpory grantov Kultúrnej a edukačnej grantovej agentúry Ministerstva školstva SR - KEGA 3/5172/07 a KEGA 3/5173/07.

Kľúčové slová: preverovanie, objektívne hodnotenie, kľúčové kompetencie.

SOME PROBLEMS ORIGINATED AT THE ENDEAVOUR FOR OBJECTIVE EVALUATION OF STUDENTS

Abstract

The article deals with investigation of possibilities at increasing of objective examination of student examination and evaluation of student's knowledges in educational process. There are specified some problems originated at the endeavour for objective evaluation of students in the article. The article is direct supported from grants KEGA no.3/5172/07 and KEGA no.3/5173/07 of Cultural and Educational Grant Agency of Ministry of Education of Slovak republic.

Key words: examination, objective evaluation, key powers.

1 Úvod

Európska únia ako celok musí čeliť dôležitým problémom, medzi ktoré istotne patrí potreba zvyšovania konkurencieschopnosti (produkty sú stále zložitejšie, široká škála požadovaných produktov, skracovanie inovačných cyklov, vysoké náklady na modernizáciu), potreba vyrovnávania sa s prudko sa meniacimi trendmi vývoja (explozívny rast vedecko - technických informácií, rýchle zmeny technológií, prechod na informačnú spoločnosť, globalizácia sveta), nepriaznivý demografický vývoj, pomerne vysoká nezamestnanosť. Zásadnú úlohu pri riešení týchto problémov má vzdelávanie, ktoré zabezpečuje permanentný vývoj a zavádzanie inovácií a zároveň je aj podmienkou sociálneho konsenzu. Vzdelané obyvateľstvo sa považuje za najväčšie bohatstvo Európskej únie. [3]

Pri snahe o dosiahnutie požadovaného zvýšenia úrovne vzdelávania na technických vysokých školách v EÚ, je potrebné presadzovanie získavania kľúčových kompetencií študentmi a naplnenie potrieb celoživotného vzdelávania vhodnými formami a spôsobmi vyučovania.

S úrovňou edukačného procesu úzko súvisí i úroveň a spôsob hodnotenia študentov na vysokých školách.

2 Problémy vznikajúce pri snahe o objektívne hodnotenie študenta

Hodnotenie je silným stimulujúcim prostriedkom a má veľký výchovný význam, pokiaľ je však správne a spravodlivé. Termín ohodnotenie sa často stotožňuje s termínom známka, počet bodov, počet percent. Ohodnotenie je širší pojem ako známka, je výrazom emocionálneho vzťahu, hodnotiaceho posudku a oznámkovania (známky). Znamka (počet bodov, počet percent) je meradlom vedomostí žiakov a nemá byť ani odmenou, ani nástrojom trestu. Ohodnotenie sa môže vyjadrovať slovom, pohybom, posunkom, mimikou vyjadrujúcou súhlas, schvaľovanie, spokojnosť, pochvalu, nesúhlas a pod. Kladné ohodnotenie posilňuje sebadôveru študenta, záporné by malo byť prostriedkom, ktorý upozorní študenta na nedostatok vedomostí v danej oblasti a následne mu pomôže odstrániť chyby a nedostatky. Hodnotiaci vzťah a jeho vyjadrenie má veľký vplyv na formovanie vlastného hodnotenia, sebahodnotenia, ktoré je istým prvkom sebavedomia.

Problémy vznikajúce pri snahe o objektívne hodnotenie študenta:

1. Z dôvodu vylúčenia subjektívnosti pri hodnotení študijných výsledkov študenta zo strany pedagóga existuje zvyčajne snaha o to, aby študent vykonal skúšku, zápočet, či inú formu preverovania vedomostí v písomnej forme. Takýto výstup tvorí, podľa názoru väčšiny odborníkov, jednoznačne preukázateľný výsledok, ktorým je možné zo strany pedagóga neodškriepiteľne dokázať oprávnenosť hodnotenia študenta. Skúsenosti z praxe však ukazujú, že požiadavka odpovedí študenta iba v písomnej forme nie je tak plne objektívna, ako by sa na prvý pohľad mohlo zdať. Pedagóg môže
 - o poskytnúť zadanie testu „protekčnému“ študentovi vopred,
 - o počas písomnej formy odpovede pomáhať priamo upozornením na chyby,
 - o ignorovať nedovolenú podporu študenta vo forme „ťaháka“ a iné,V takom prípade, ak nie je pedagóg morálne na vysokej úrovni, nie je dôležité, či kontrolu študent absolvuje v písomnej alebo ústnej forme.
2. Ďalším problémom je hodnotenie študenta pedagógom na úrovni, ktorú si študent nezaslúži, či už ide o prílepkovanie, čím sú poškodení ostatní študenti, alebo o zníženie stupňa hodnotenia, na ktoré môže mať hodnotiaci rôzne pohnútky. Tu sa v niektorých prípadoch ukázalo ako málo účinné je aj riešenie spočívajúce v pravidle, že študent nemôže byť skúšaný samostatne, ale pri ústnom skúšaní musí byť v miestnosti niekoľko študentov. Toto by mohlo byť riešené napr. povinnosťou zhotovenia audio, alebo video záznamu z priebehu skúšania a povinnosťou archivovania po stanovenú dobu.
3. Problémom zostáva hodnotenie študentov v rámci predmetov, pri ktorých je potrebné hodnotiť prácu vykonanú na počítači. Napríklad pri predmetoch súvisiacich s 3D modelovaním existujú dve možnosti hodnotenia študenta a to:
 - o bodovaním jednotlivých úkonov (krokov), ktoré študent vykoná, avšak ak jednotlivé kroky na seba nadväzujú a nasledujúci je podmienený vykonaním predchádzajúceho, v konečnom dôsledku sa môže javiť, že študent nie je pripravený, napriek tomu, že niektoré kroky by zvládol,
 - o študent si vopred zvolí úroveň modelu a pripraví 3D model na zvolenej úrovni obťažnosti, avšak v tomto prípade je možné, že sa študent podcení alebo precení.
4. V prípadoch študijných skupín, kde sa so študentmi pracovalo iba formou písomných skúšok sa dospelo k jednému veľmi závažnému problému. Študenti s takto vedenými skúškami boli vo veľmi malej miere schopní komunikovať

o problémoch svojho odboru. Neboli pripravení na dialóg o témach, ktoré tvorili jadro ich štúdiá a pri obhajobe záverečných prác väčšina iba ťažko zvládli konfrontáciu s odborníkmi.

Súčasnosť je charakterizovaná prudkými zmenami v poznaní, výrobe, technike atď., pričom tieto jednotlivé celky do seba navzájom zasahujú a nedajú sa oddeliť. Poznanie zákonitostí v jednej oblasti je podmienené poznatkami z inej oblasti (takto spolu súvisia napríklad technológia a konštrukcia, mechanika a pružnosť-pevnosť, ...) Na efektívny výkon povolania je preto potrebné u študujúcich už od prvotných vzdelávacích krokov rozvíjať multidisciplinárne zručnosti, tzv. kľúčové kompetencie [3], ktoré by mali byť základnou charakteristikou absolventa. Pri týchto kľúčových kompetenciách sa na fakultách technického zamerania naráža z pohľadu snahy o objektívne hodnotenie prostredníctvom písomného prejavu na niektoré charakteristické problémy, ktoré sú uvedené v Tab.1.

Tab.1: Niektoré charakteristické problémy objektívneho hodnotenia prostredníctvom písomného prejavu.

PROBLÉM	POZITÍVA	NEGATÍVA
<i>Schopnosť spolupracovať, pracovať v tíme</i>	Možnosť zvyšovania úrovne slabších študentov prostredníctvom práce lepších	Zložité hodnotenie jednotlivých členov kolektívu
<i>Schopnosť komunikovať</i>		Chýbajúca možnosť tréningu bezprostrednej konfrontácie názorov
<i>Schopnosť riešiť problémy, tvoriť</i>	Lepšia možnosť pre usporiadanie odpovedí	Chýbajúce logické uzávery vyplývajúce z dialógu
<i>Schopnosť rozhodovať sa, robiť závery, kriticky myslieť</i>	Vhodnejšie podmienky pre sústredenie sa na hlavný problém	Chýbajúce logické uzávery vyplývajúce z dialógu
<i>Samostatnosť, pružnosť, adaptabilita</i>	Voľnosť pri prispôbovaní sa	Chýbajúce logické uzávery vyplývajúce z dialógu

Ďalším problémom, ktorý sa prejavuje veľmi markantne, je potreba úprav klasických osnov predmetov. Vôbec nie je výnimkou že v oblasti strojárstva sa dnes vyhradzuje na niektoré predmety 40% a menej vyučovacích hodín, ako tomu bolo pred 15 rokmi. Deje sa to z dôvodu prudkého nárastu požiadaviek na predmety z oblasti informačných technológií a výpočtovej techniky. Napriek tak výrazným časovým úsporám musia byť študenti v oblastiach úzko spojených s ich odborom intenzívnejším spôsobom pripravovaní v rozsahoch ako pred spomínanými 15 rokmi. To je možné dosiahnuť iba vhodne koncipovanými osnovami, z hľadiska pedagogiky a študovaného odboru profesionálne vypracovanými študijnými materiálmi a spôsobmi hodnotenia optimalizovanými na zvláštnosti študovaného odboru a potrebu získania kľúčových kompetencií.

3 Záver

Moderná vzdelávacia politika určuje ako základný krok na zabezpečenie dlhodobej konkurencieschopnosti Slovenska v oblasti ľudských zdrojov dokončenie

reformy základného a stredného školstva s dôrazom na reformu obsahu vzdelávania. Vzdelávanie musí zabezpečiť všeobecné zručnosti pre všetkých žiakov a predovšetkým odrážať súčasné a očakávané potreby trhu práce. Zmeny v systéme školstva musia zabezpečiť vysokú mieru slobody žiaka vybrať si školu a možnosť školy vybrať si formu a obsah vzdelávania. To musí byť spojené s univerzálnym a prepracovaným systémom merania kvality učenia, inštitúcií a zriaďovateľov. [1] Zároveň je potrebné zlepšovať moderné vybavenie škôl na všetkých stupňoch vzdelávania, čo si vyžaduje nasledovné kroky:

- obsahovú a procesnú premenu tradičnej školy na modernú školu so zavedením zmeny obsahu vyučovania od memorovania informácií smerom k schopnosti ich získavať, vyhodnocovať a využívať,
- posilniť a zlepšiť vzdelávanie v oblasti cudzích jazykov, informačných technológií a základných podnikateľských vedomostí a zručností pre každého absolventa,
- zvyšovať kvalitu učiteľov, najmä zatraktívňovaním učiteľského povolania pre kvalitných pedagógov a prostredníctvom zlepšovania podmienok pre ich výchovu a neustály rozvoj ich zručností,
- Na úrovni vysokých škôl je nevyhnutné zamerať sa na rozšírenie kapacít a výrazné zvýšenie kvality. Kľúčom k dosiahnutiu tohto cieľa je pružný systém, kde vysoké školy reagujú najmä na požiadavky trhu práce a mladých ľudí, ale aj na dopyt po celoživotnom vzdelávaní.

Z uvedených dôvodov bol preto na pracovisku autorov navrhnutý systém pre objektivizáciu hodnotenia študijných výsledkov založený na kombinácii metód a postupov, ktoré umožnia študentom získavanie kľúčových kompetencií v podstatne širšom rozsahu ako to umožňuje iba zisťovanie úrovne vedomostí v písomnej forme.

4 Literatúra

1. BRUNCKO, M. a kol.: *Stratégia konkurencieschopnosti Slovenska do roku 2010*, Vláda SR, Bratislava, 2005.
2. GREGOR, M.: *Sedem krokov rastu produktivity*, Revue priemyslu, 2/2008.
3. TUREK Ivan: *Slovenský vzdelávací systém a cesta do Európy*, Metodické centrum, Bratislava, 1999, ISBN 80-8052-071-2.
4. WANKAT, P. C., OREOVICZ, F. S.: *Teaching Engineering*, Purdue University, Purdue, 1993.

Lektoroval: Jan Valíček, doc., Ing., PhD.

Kontaktná adresa:

Peter Monka, doc. Ing. PhD.,
Katedra výrobných technológií,
FVT TU Košice so sídlom v Prešove,
Štúrova 31, 080 01 Prešov, SR,
tel. 00421 51 77 237 96,
e-mail: direct@apeiron.eu

Katarína Monková, doc. Ing. PhD.,
Katedra navrhovania technologických zariadení,
FVT TU Košice so sídlom v Prešove, Štúrova
31, 080 01 Prešov, SR,
tel. 00421 51 77 237 96,
e-mail: monkova.katarina@apeiron.eu